

מבט מקרו כלכלי והשלכות לטווח הקצר והארוך של צמיחה מוטת צריכה פרטית

האגודה הישראלית לכלכלה

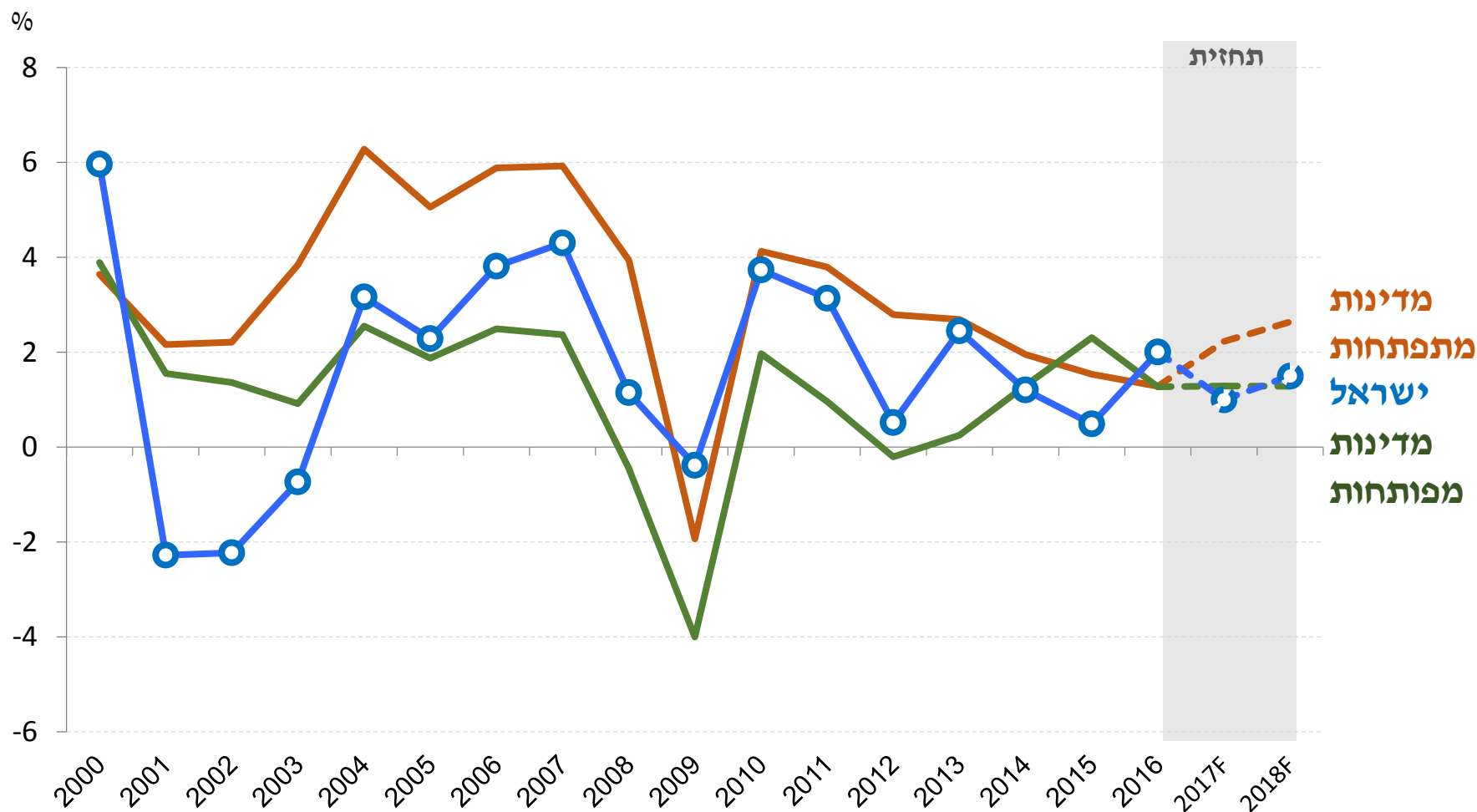
ד"ר קרנית פלוג, נגידת בנק ישראל

7.6.2017

צמיחת התוצר לנפש בישראל, במדינות המפותחות והמתפתחות

ש"ש שנתי, 2000-2018

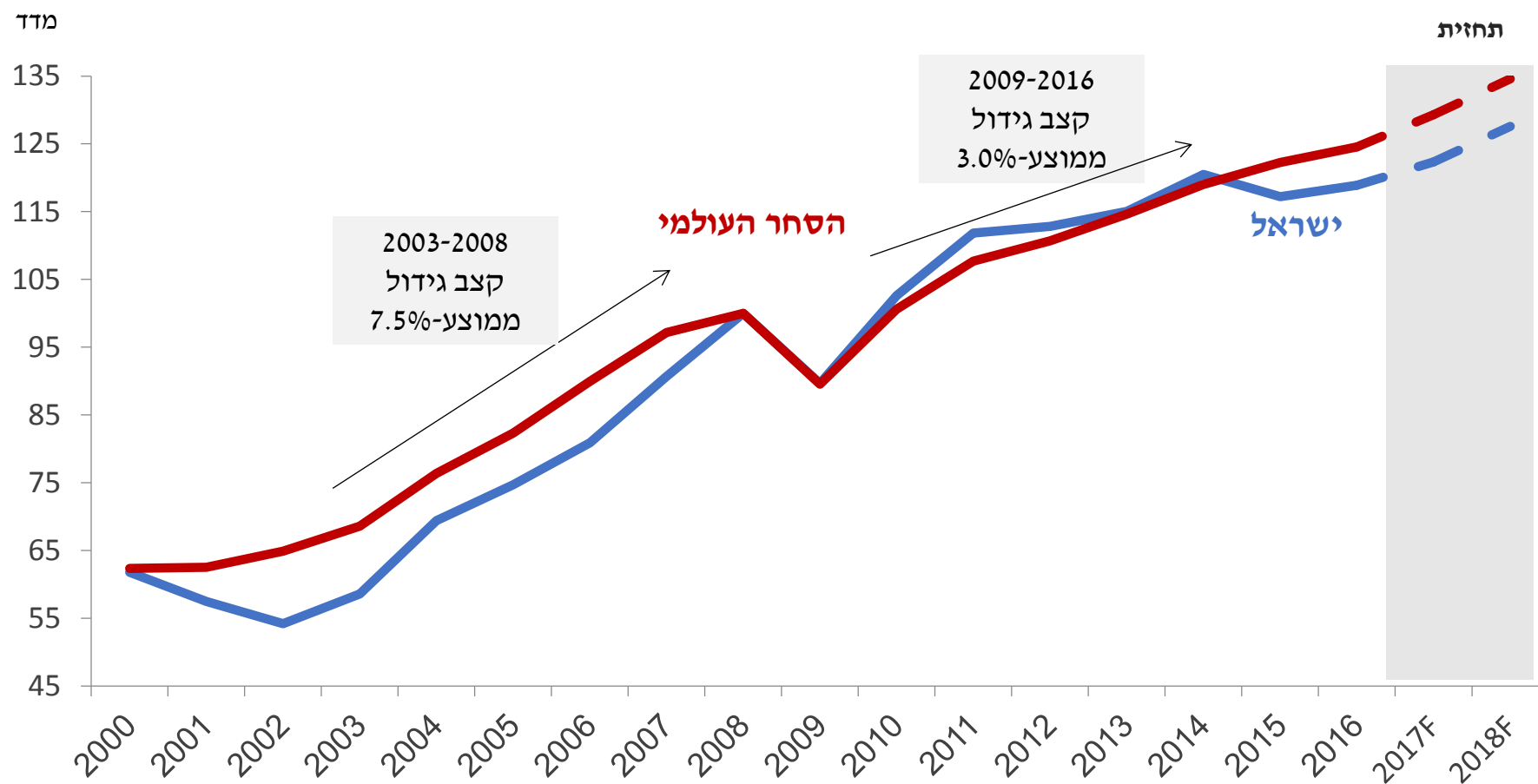

* הנתונים מחושבים כממוצע פשוט ל-21 מדינות עשירות מתוך OECD (מפותחות) והמשקים המתעוררים לפי הגדרת IMF (מתפתחות).

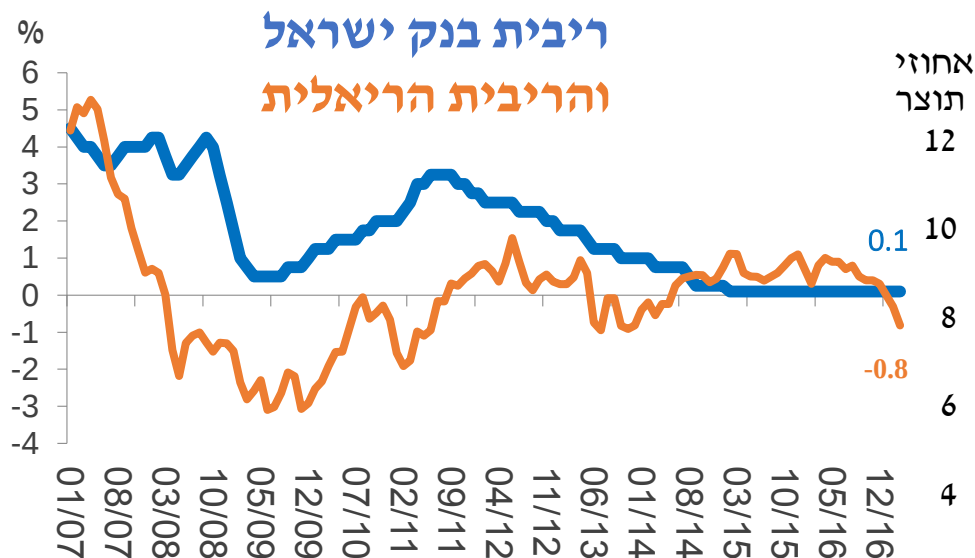
הסחר העולמי צומח באופן מתון יותר בשנים האחרונות בהשוואה למגמה לפני המשבר

מדדי יצוא סחורות ושירותים – ישראל מול העולם

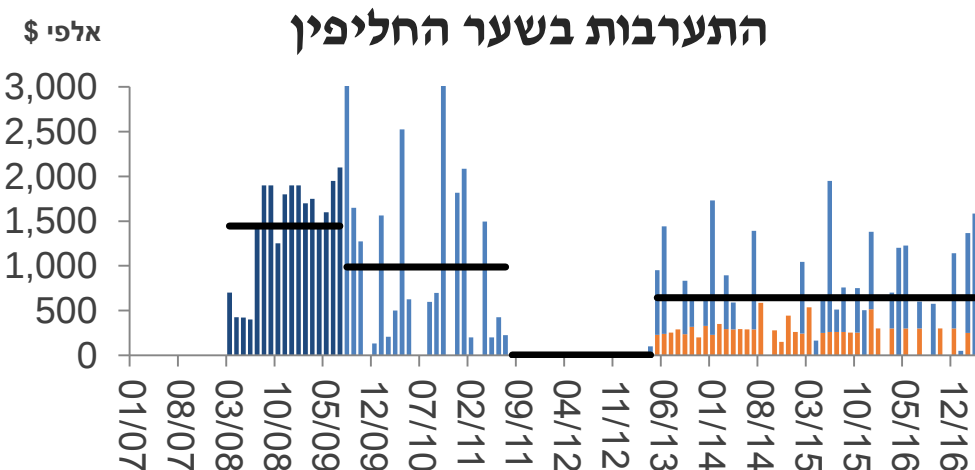
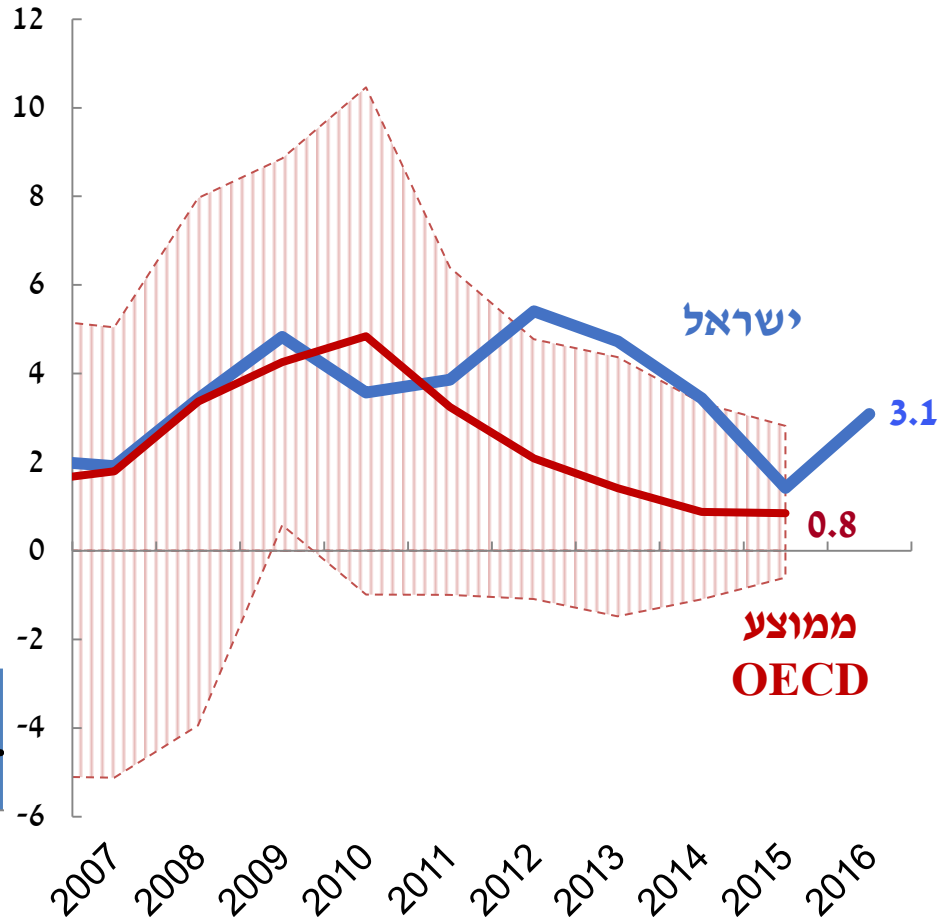
יצוא ישראל ללא יהלומים והזנק 2000-2018F, 2008 = 100

בהינתן הסביבה העולמית, המדיניות המוניטרית והפיסקלית מרחיבות

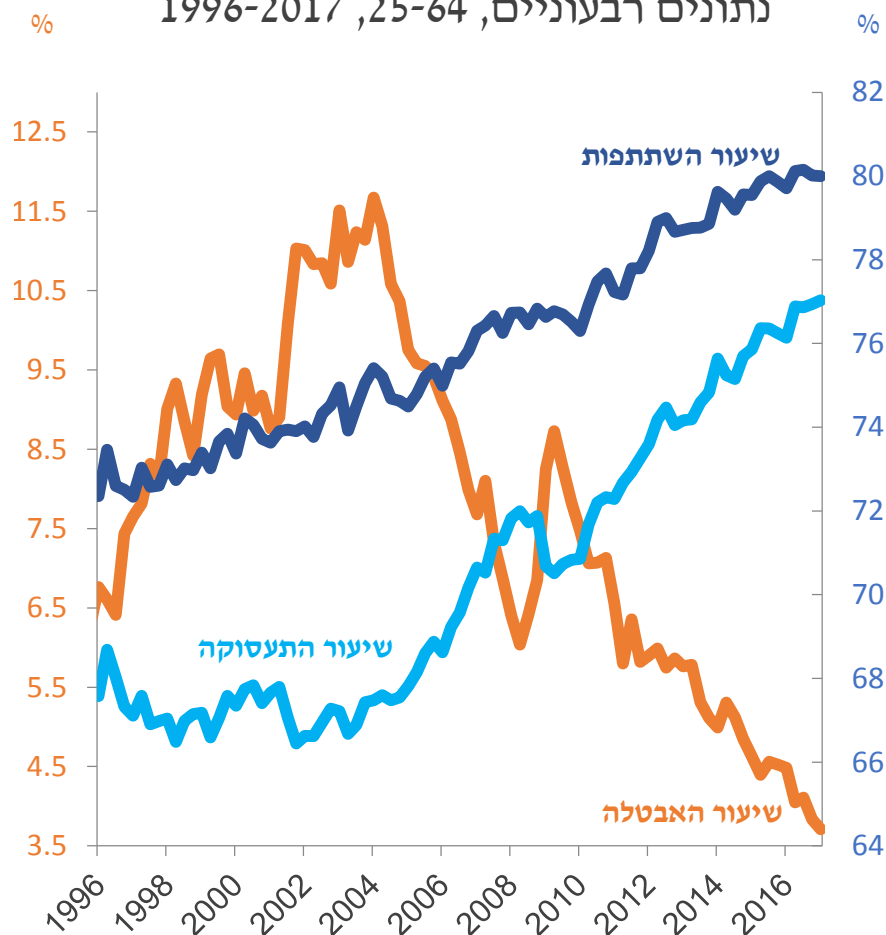

הגירעון מנוכה המחזור

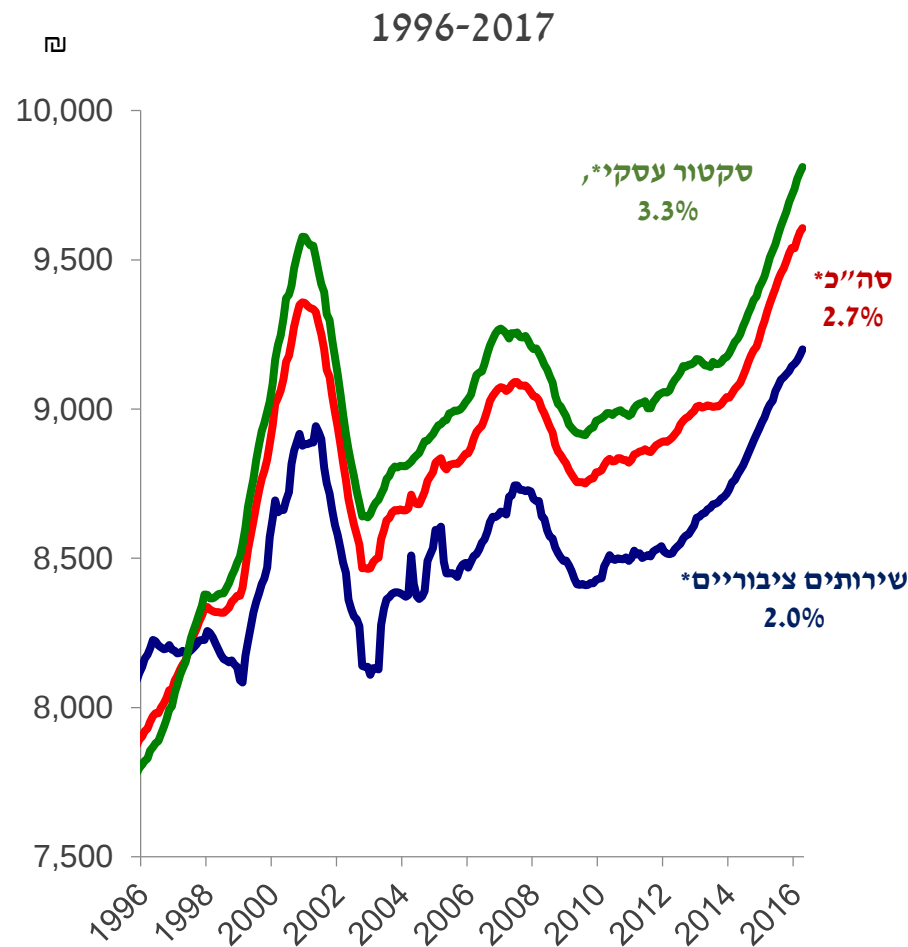

בתמיכת המדיניות: המשק צומח ושוק העבודה איתן

שיעורי ההשתתפות, התעסוקה והאבטלה, נתונים רבעוניים, 25-64, 1996-2017

השכר הריאלי למשרת שכיר, 1996-2017

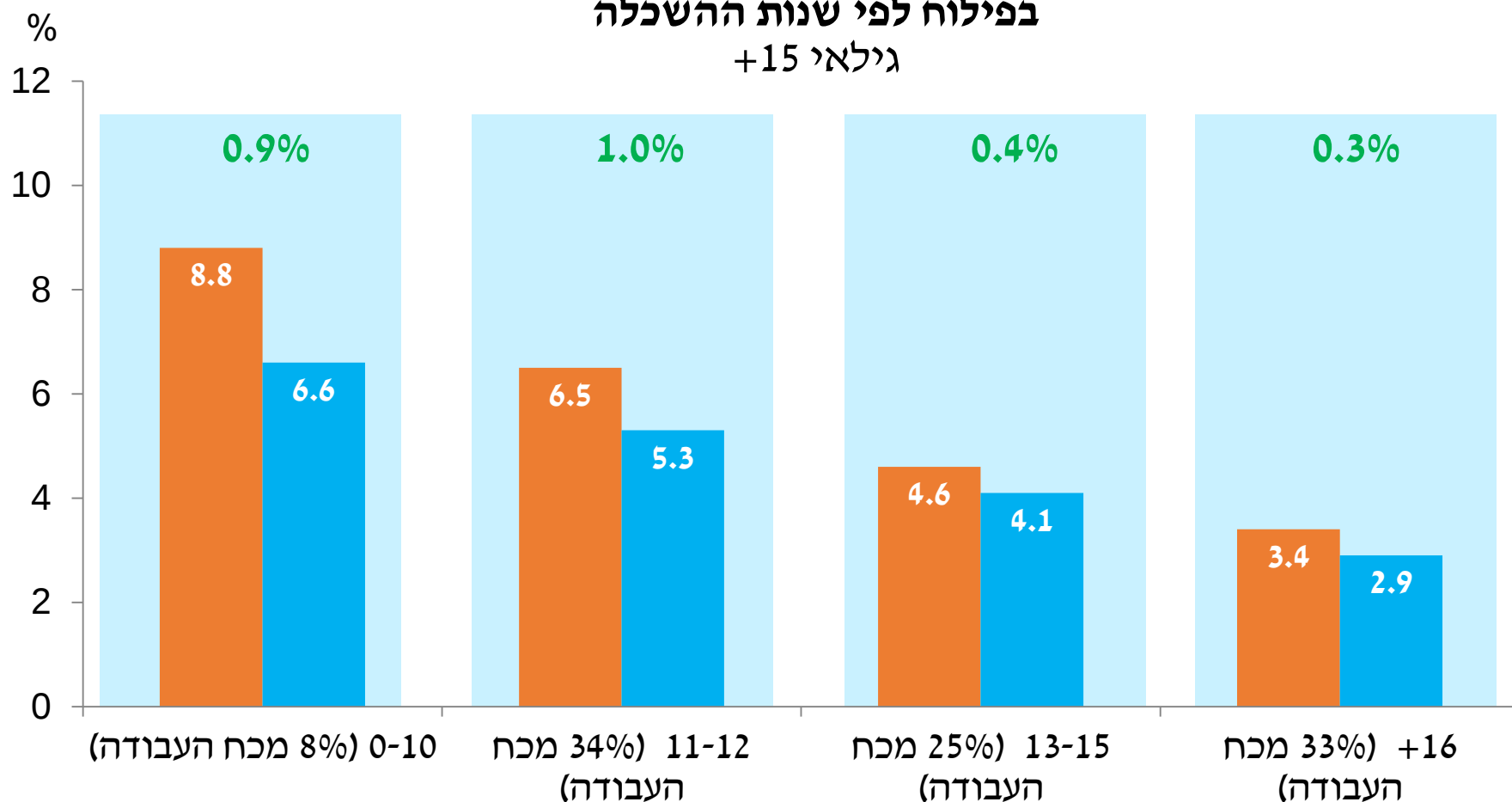

* שיעור שינוי ב-12 בחודשים האחרונים

שיפור חד יותר בנתוני שוק העבודה בקרב בעלי השכלה נמוכה

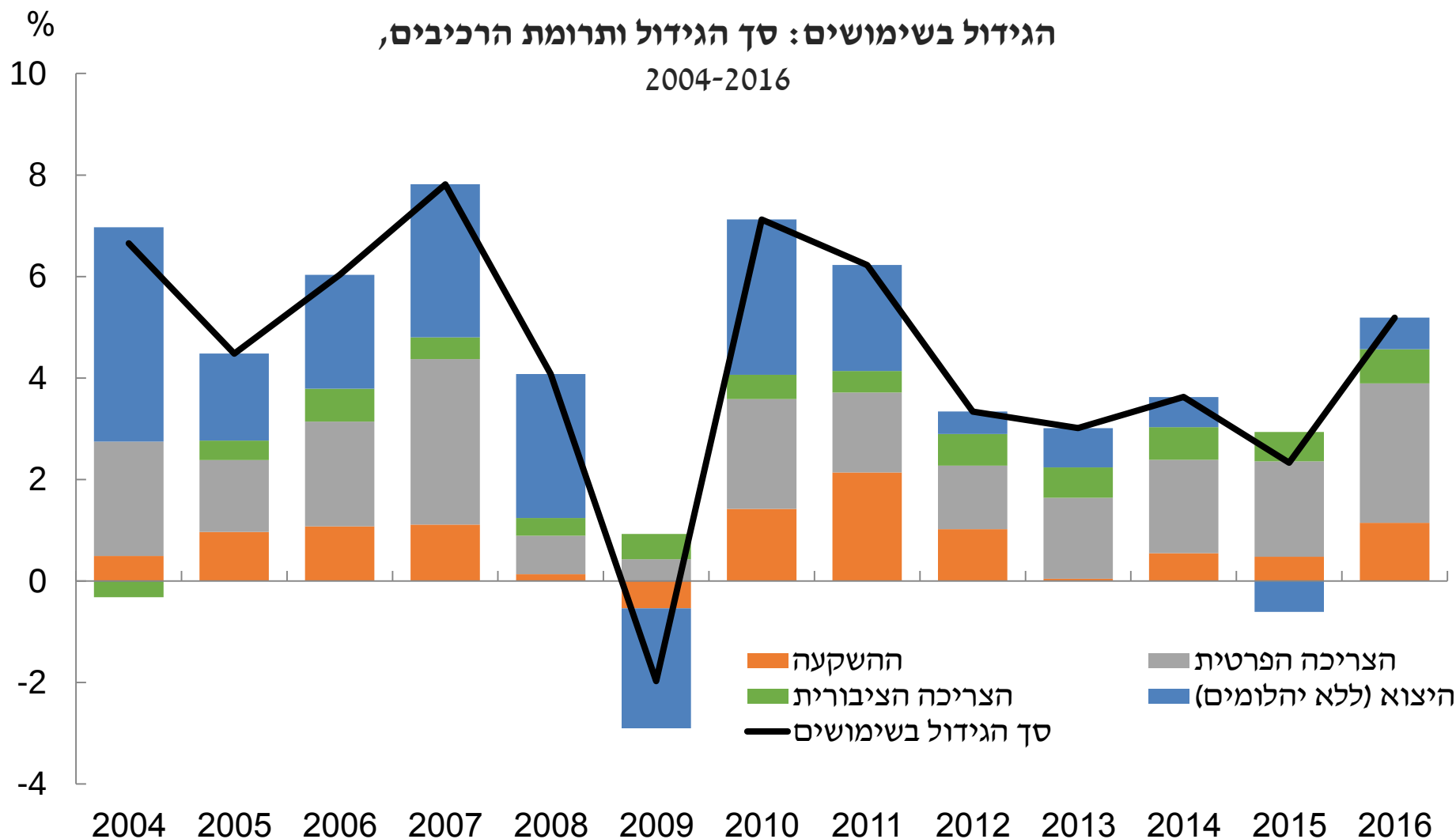
איור 13: שיעורי האבטלה ושינוי בשיעורי התעסוקה בשנה האחרונה בפילוח לפי שנות ההשכלה
גילאי +15

שינוי בשיעורי התעסוקה, נק' אחוז

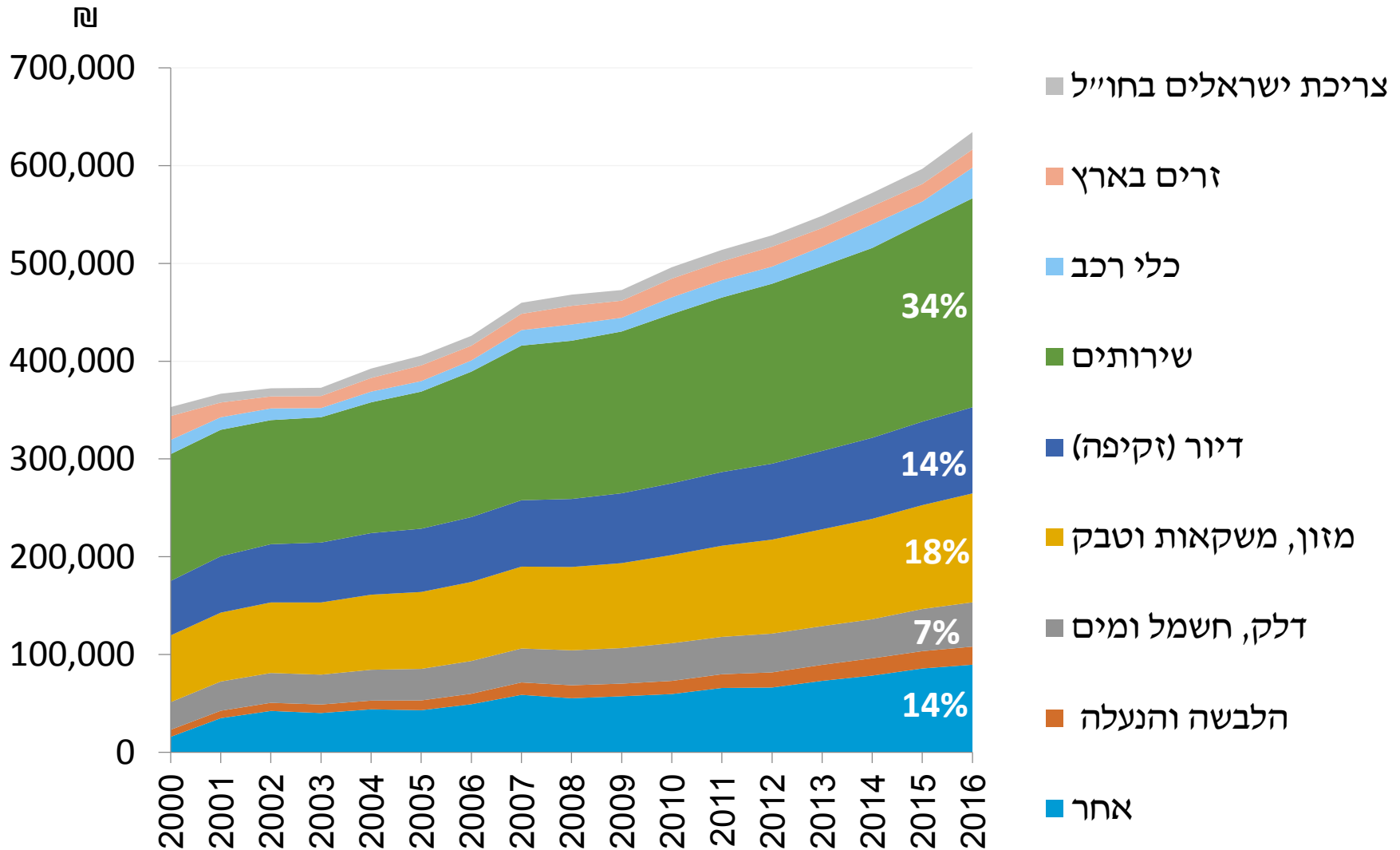
רביע 1 2016 (orange square) רביע 1 2017 (blue square)

לנוכח מצב המשק הגלובלי ובתמיכת המדיניות: הצריכה הפרטית מובילה את צמיחת התוצר

הצריכה הפרטית בישראל

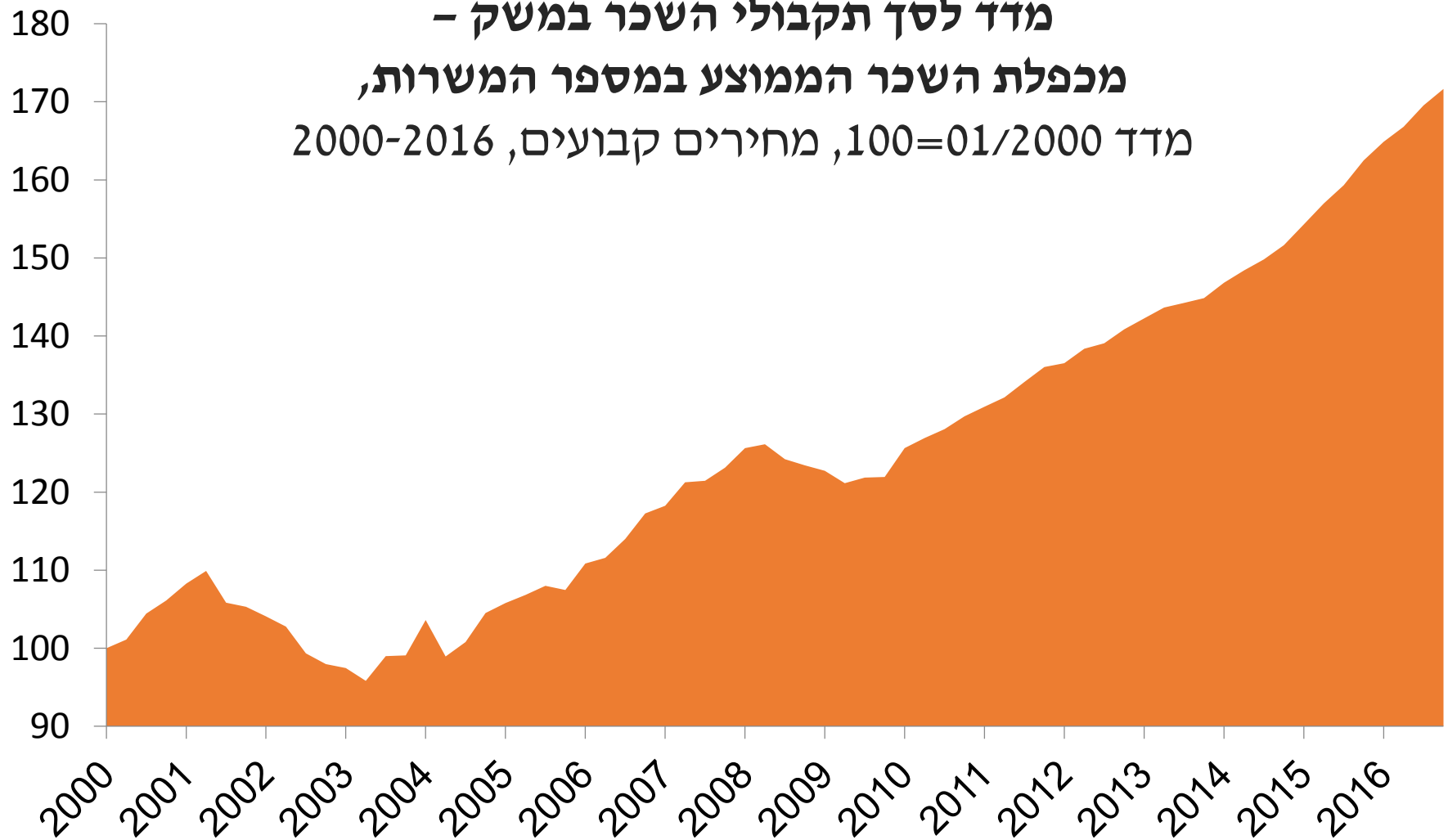
2000-2016, מחירים קבועים

- ❑ ההכנסה מעבודה והנכסים הפיננסיים הינם גורמים מכריעים בקביעת רמת הצריכה הפרטית בטווח הארוך עם גמישות של כ-0.3 ו-כ-0.2 בהתאמה
- ❑ העלייה המהירה במחירי הדירות בשנים האחרונות תרמה אף היא לעליית הצריכה פרטית
- ❑ מחירי הנכסים, בעיקר הפיננסיים, הם המשתנים המשפיעים ביותר על השינוי בצריכה הפרטית בטווח הקצר
- ❑ אין השפעה לשינוי בהכנסה השוטפת על הצריכה הפרטית בטווח הקצר, מלבד להכנסה מתשלומי העברה
- ❑ עוצמת השפעת הריבית אינה גדולה

ההכנסה מעבודה עלתה מאוד בשנים האחרונות

**מדד לסך תקבולי השכר במשק –
מכפלת השכר הממוצע במספר המשרות,
מדד 01/2000=100, מחירים קבועים, 2000-2016**

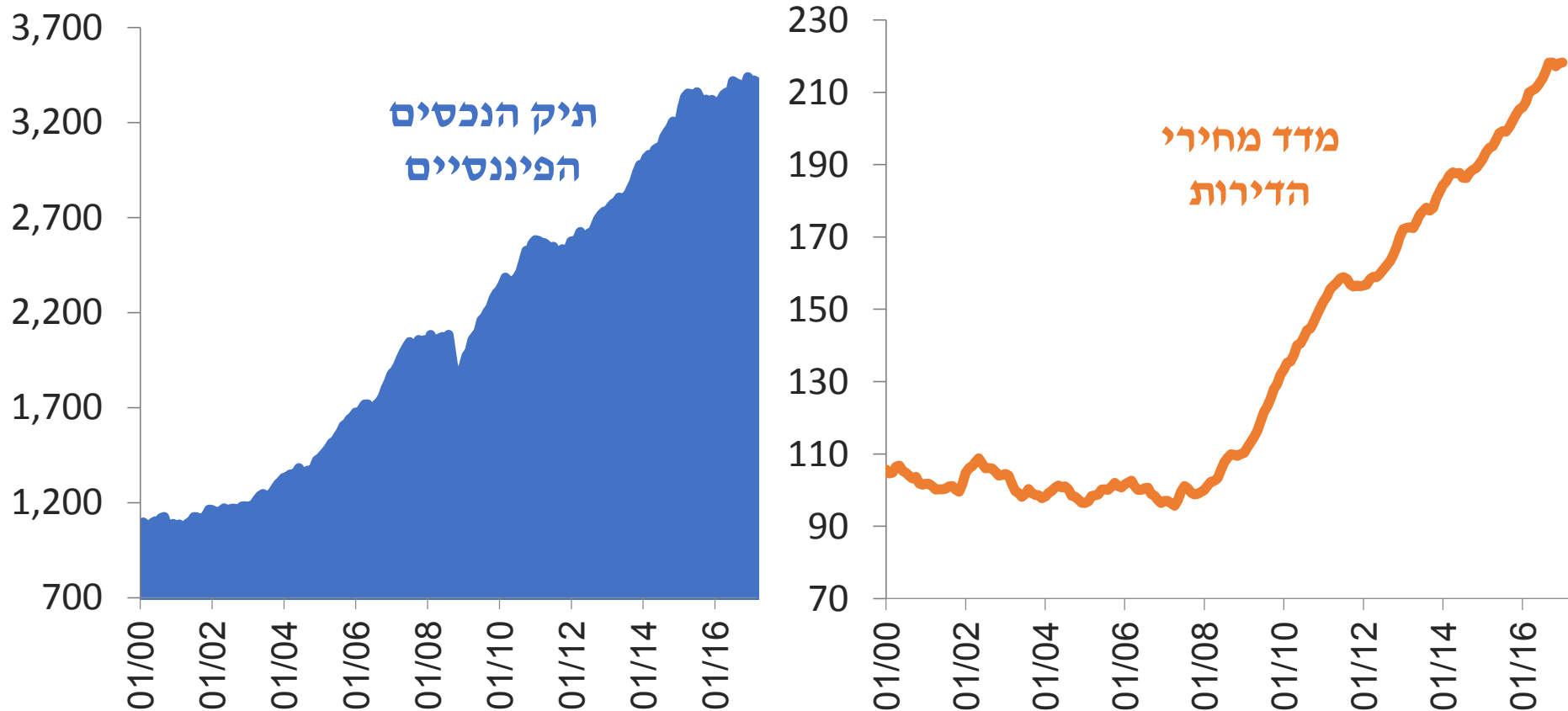
עלייה במחירי הדירות ובערך תיק הנכסים הפיננסיים בידי הציבור תומכים בגידול בצריכה הפרטית

מדד מחירי דירות ותיק הנכסים הפיננסיים,

2000-03/2017

מיליארדי
ש"ח

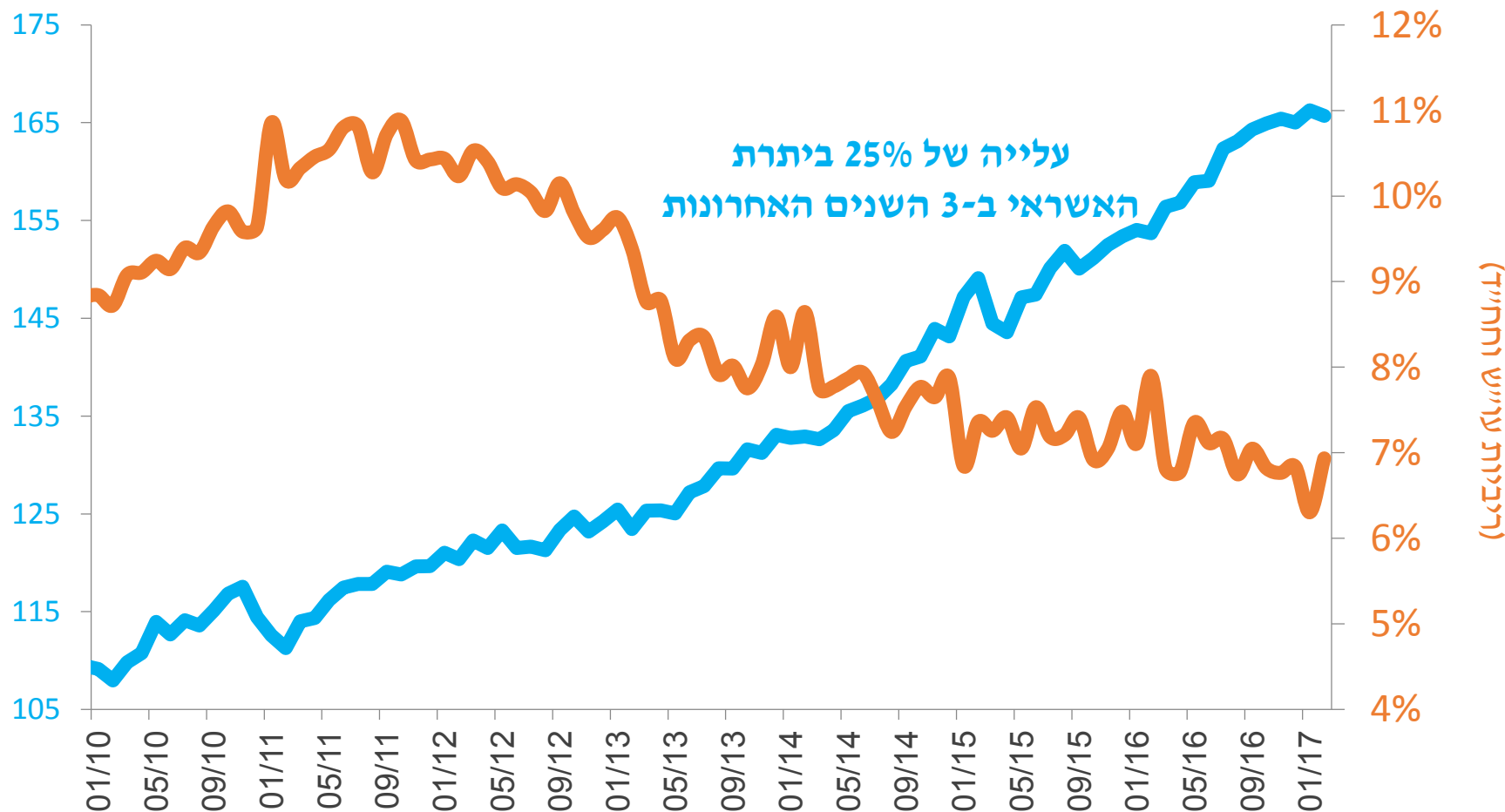
המדיניות המוניטרית אפשרה את גידול האשראי תוך ירידה במחירו

כמות האשראי

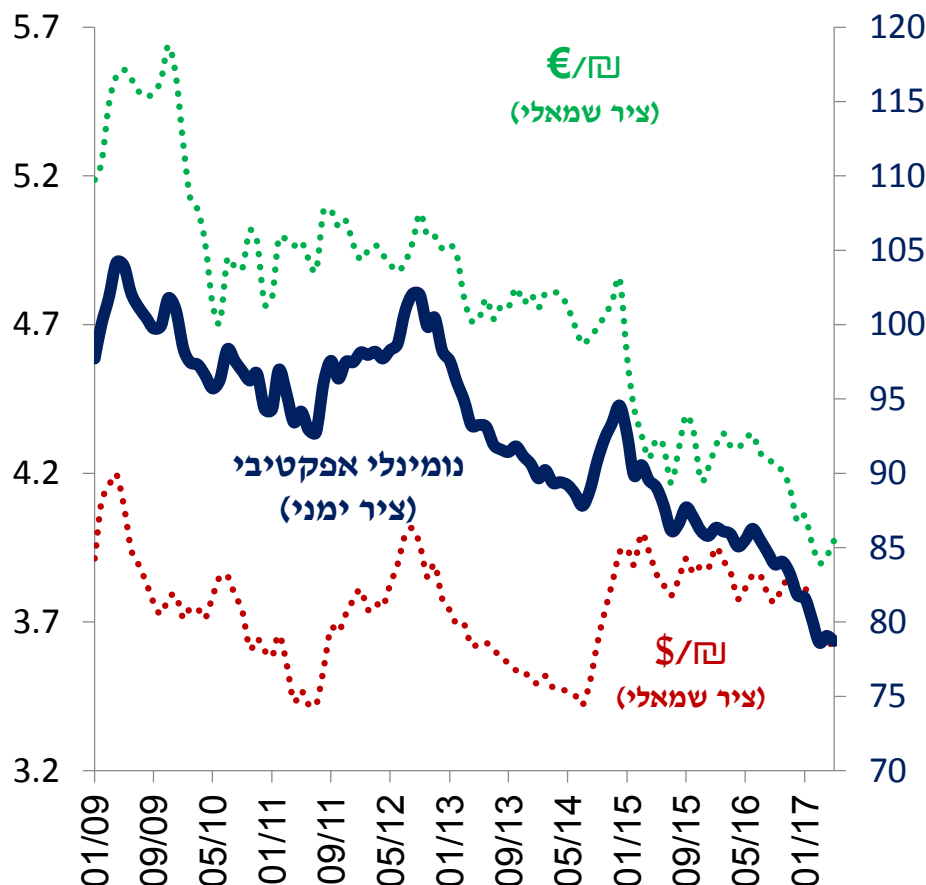
מחיר האשראי

(ייתרת האשראי למשקי בית שאינו לדוור, מחירים קבועים, מיליארדי ₪)

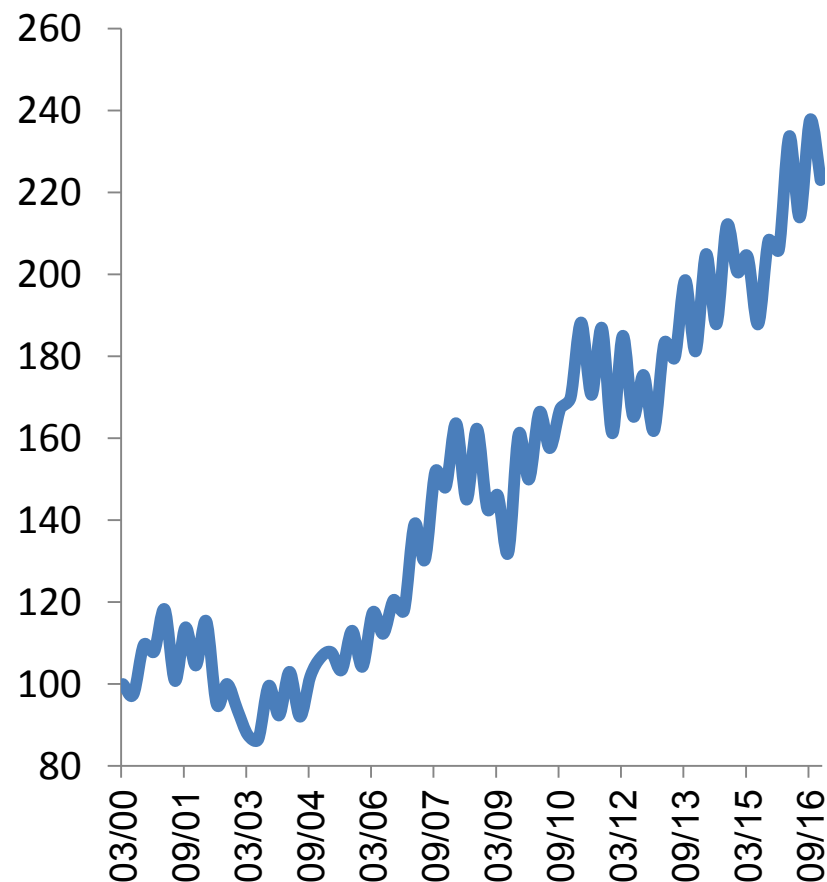

התחזקות השקל תמכה בגידול היבוא

שערי החליפין: שקל-דולר, שקל-אירו
ונומינלי אפקטיבי,
2012-2017

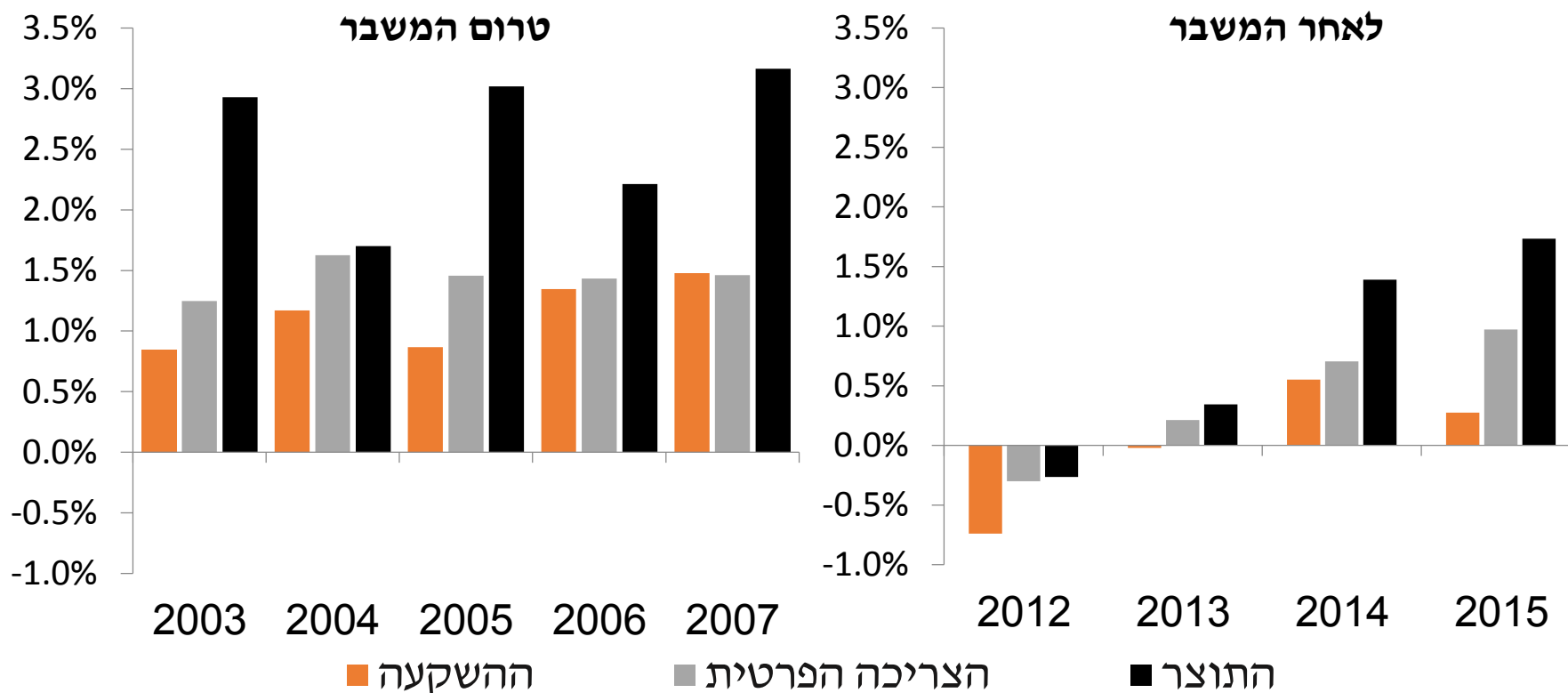

מדד יבוא מוצרי צריכה, מיליוני דולרים, מחירים
קבועים, רבעוני, 2000-2017

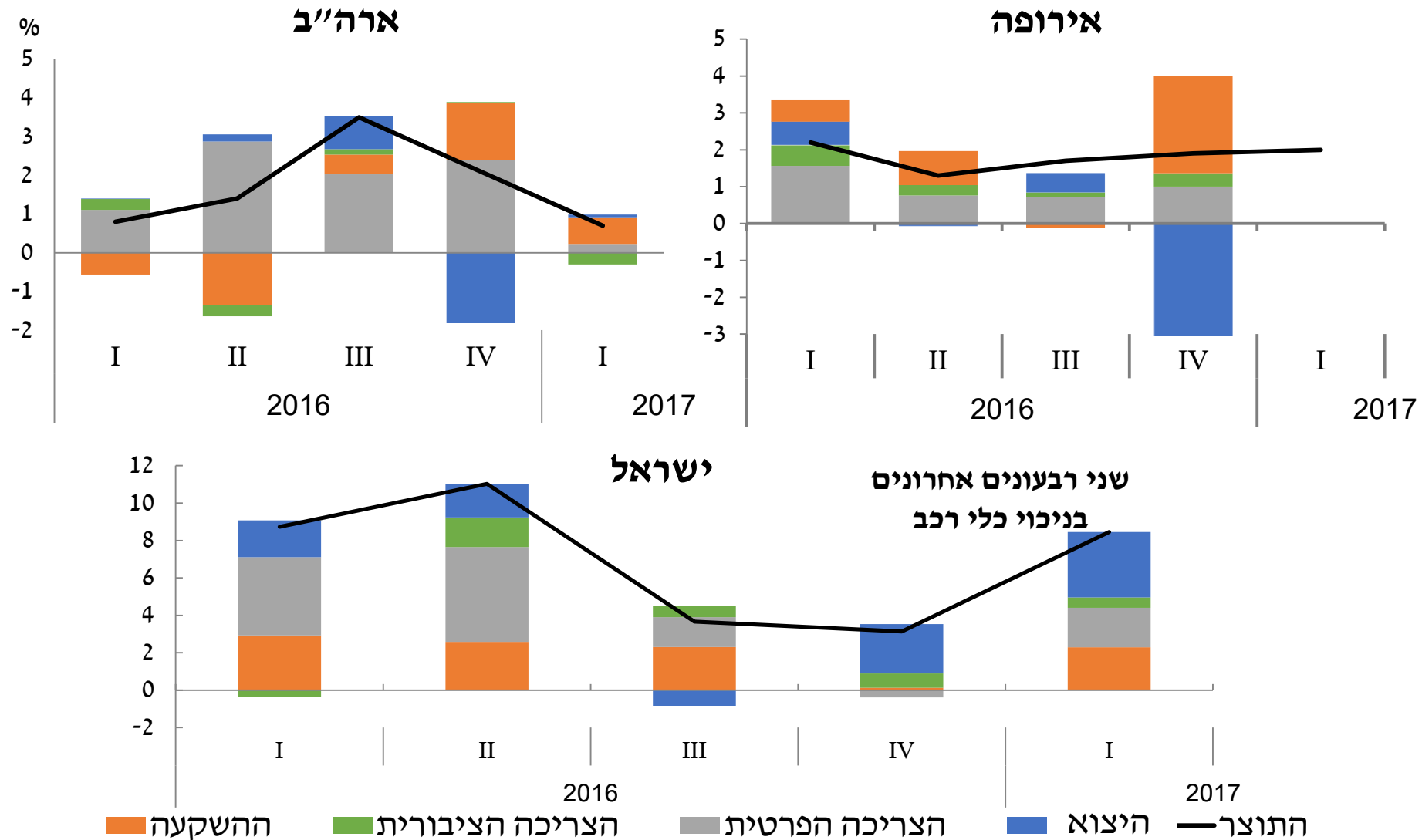
צמיחה מובלת צריכה כתופעה גלובלית

פירוק תרומת הצריכה הפרטית וההשקעות לצמיחת השנתית במדינות המפותחות

*הנתונים כוללים ממוצע פשוט לאוסטרליה, אוסטרליה, בלגיה, קנדה, שווייץ, גרמניה, דנמרק, ספרד, פינלנד, צרפת, יוון, איטליה, יפן, הולנד, ניו זילנד, פורטוגל, שבדיה וארה"ב

ברבעונים האחרונים הצמיחה הגלובלית הפכה למאוזנת יותר

❑ ככל שהגידול בצריכה הפרטית נשען על עלייה באשראי – תיתכן פגיעה

עתידית בשל נטל תשלומי חוב על משקי הבית

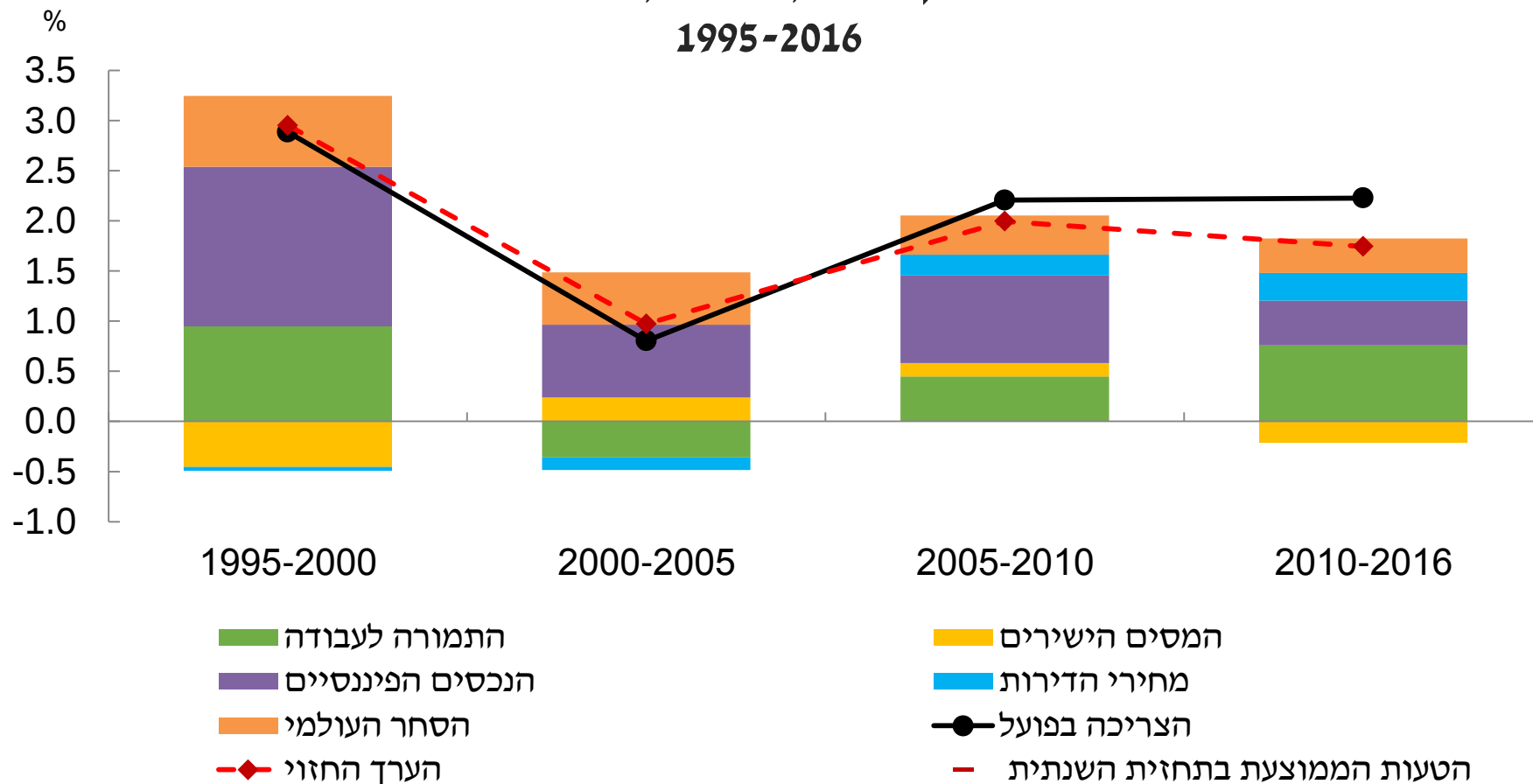
❑ ככל שהגידול בצריכה הפרטית נשען על אפקט עושר (בייחוד עקב

עלייה במחירי הדירות) – תפנית במחירי הדירות עשויה להביא לירידה

בצריכה ולפגוע בצמיחה

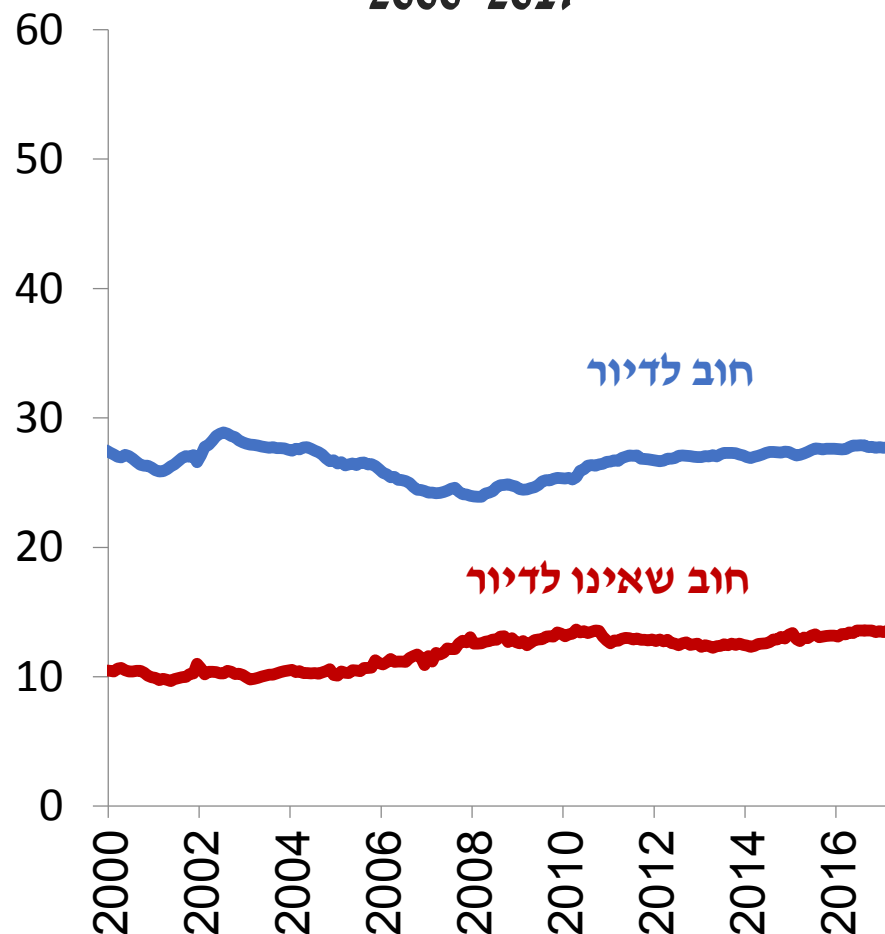
הגורם העיקרי לגידול בצריכה בשנים האחרונות הוא ההכנסה מעבודה

צמיחת הצריכה הפרטית הריאלית לנפש: בפועל, הערך החזוי ותרומת המשתנים
המסבירים לערך החזוי, אחוזים, במונחים שנתיים

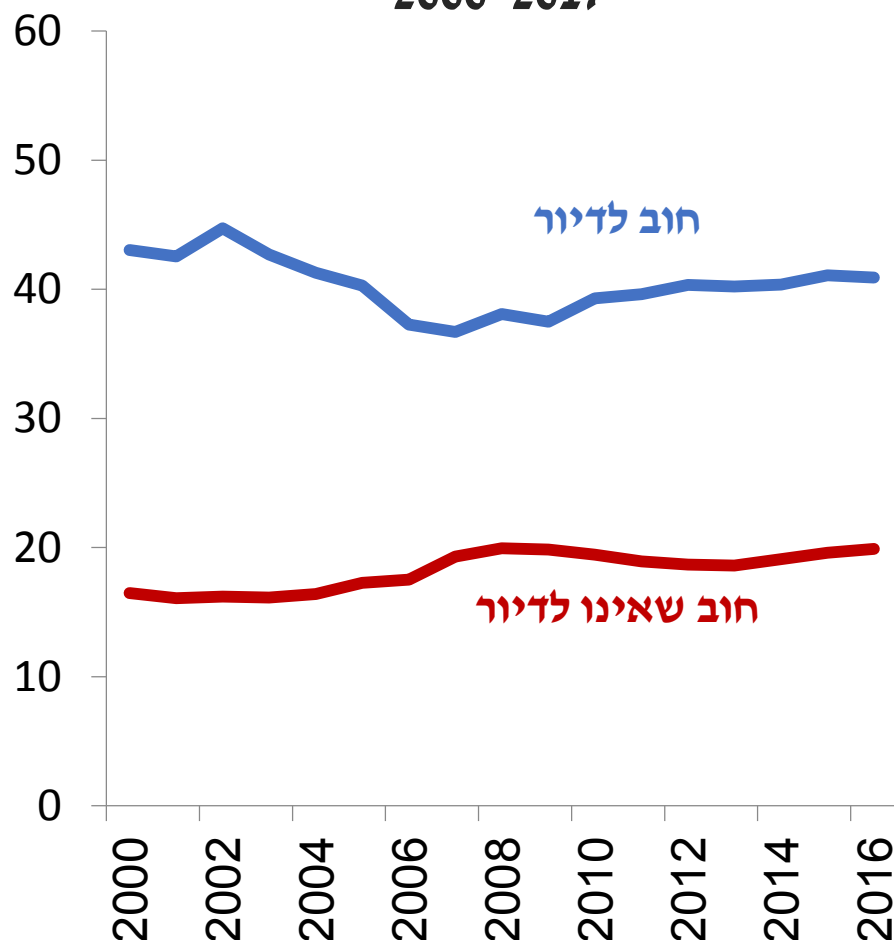

על אף הגידול בחוב משקי הבית, החוב ביחס לתוצר ולהכנסה הפנויה נותר יציב

חוב משקי הבית ביחס לתוצר
2000-2017

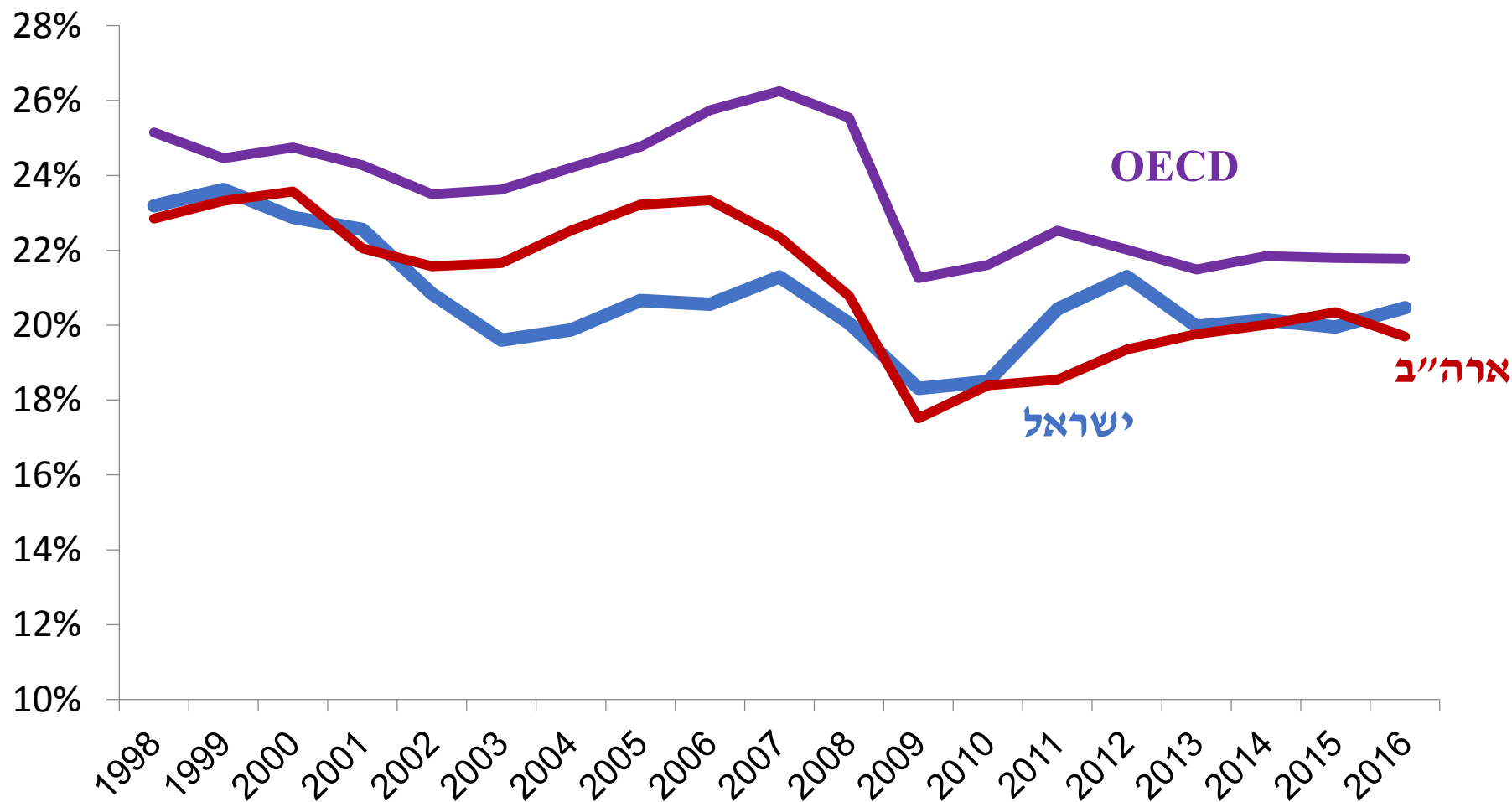
חוב משקי הבית ביחס להכנסה הפנויה
2000-2017

- במצב הכלכלה הגלובלית, הגידול בצריכה תמך בפעילות המשקית, בתעסוקה ובשכר וסייע לשמר את קצב הצמיחה
- עליית הצריכה הפרטית משקפת עלייה ברמת החיים
- העלייה בצריכה נשענה בעיקרה על גידול בהכנסה מעבודה, ונתמכה גם בעליית מחירי הנכסים (לרבות מחירי הדיור) ובאשראי

השלכות הרכב הצמיחה לטווח הארוך

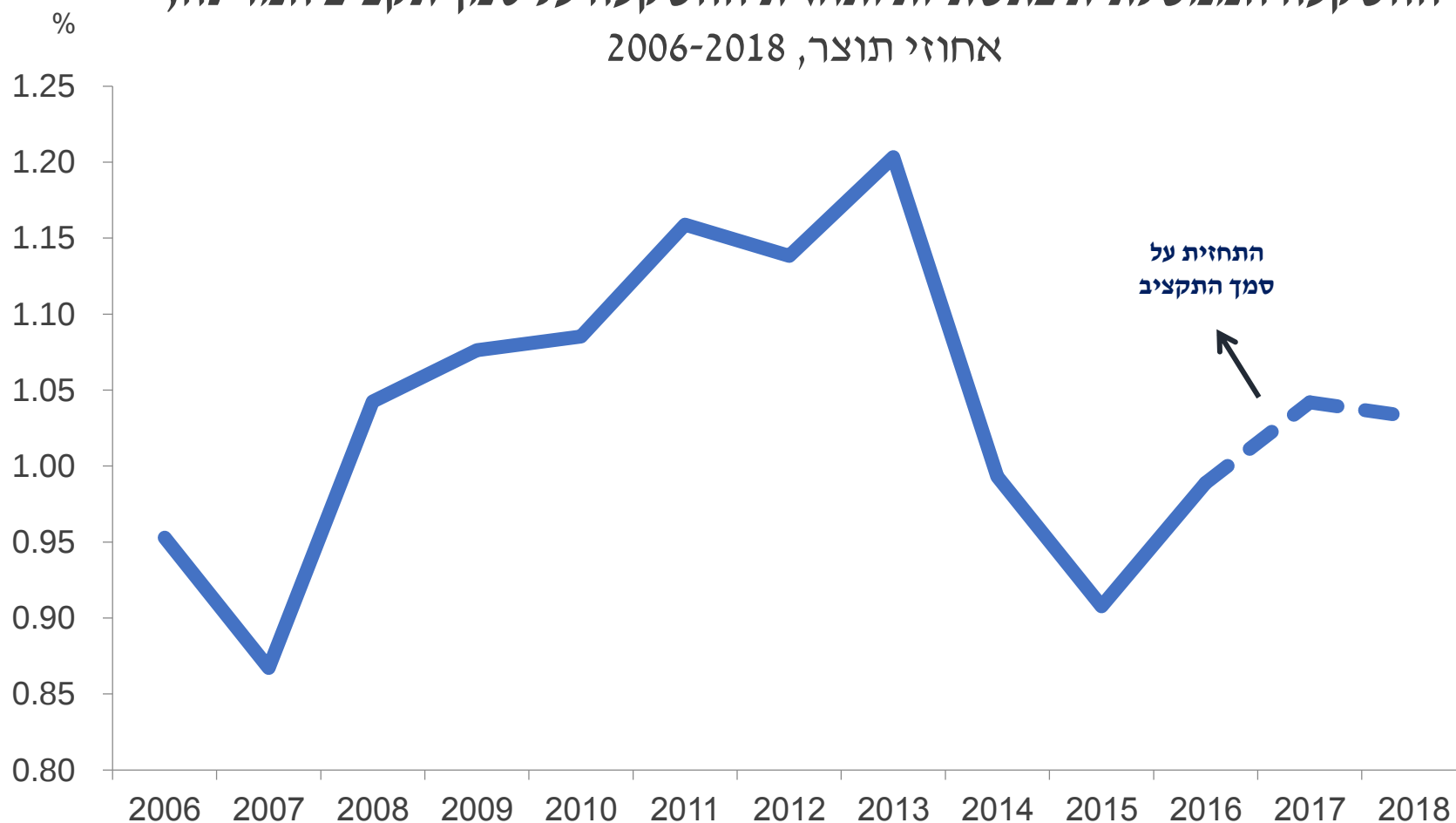
השקעה כאחוז מהתוצר, 1998-2016

משקל ההשקעה הממשלתית בתשתיות ביחס לתוצר גדל, אך נותר נמוך מזה שהיה בתחילת העשור

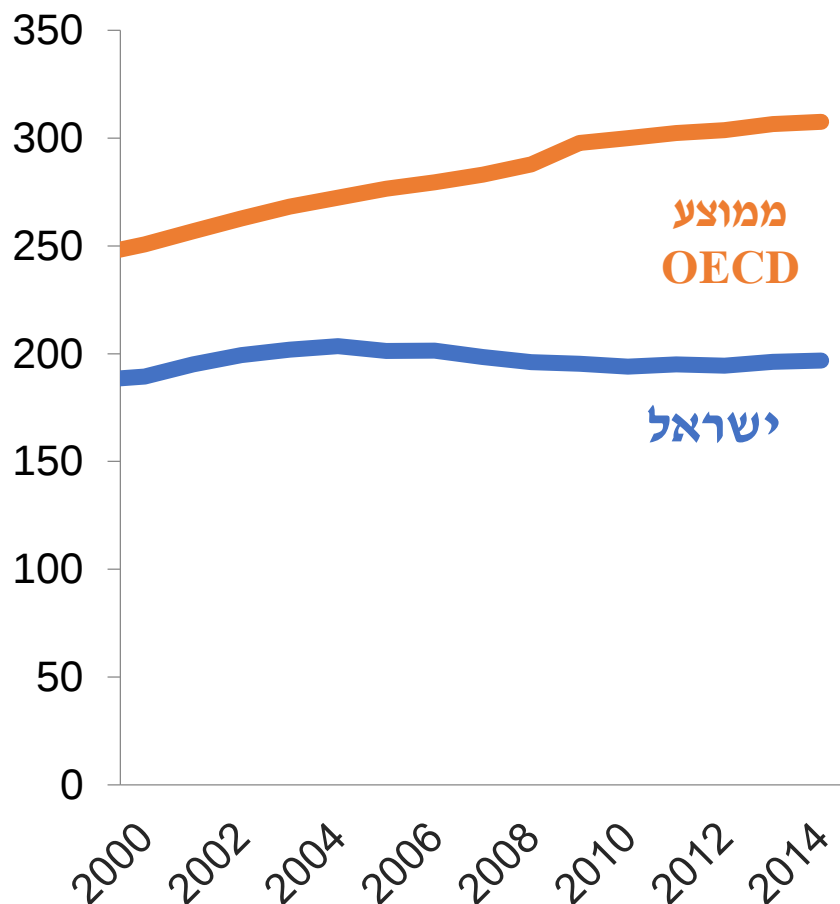

ההשקעה הממשלתית בתשתיות ותחזית ההשקעה על סמך תקציב המדינה,
אחוזי תוצר, 2006-2018

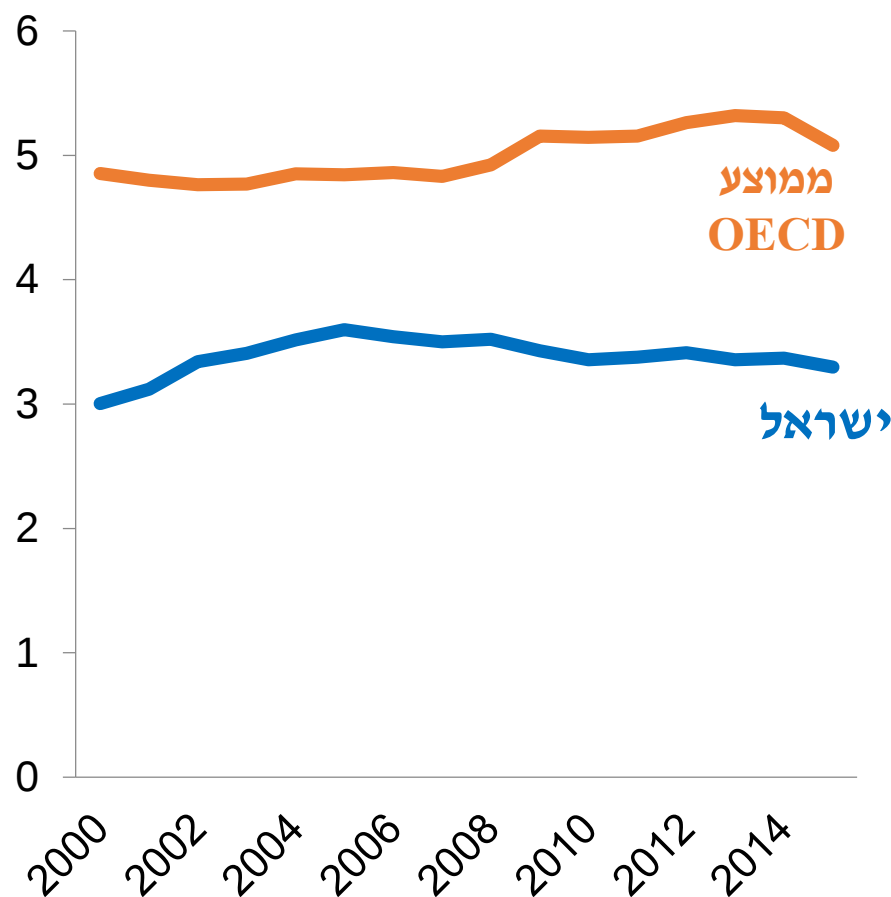

מלאי ההון לעובד בישראל וב-OECD

מלאי ההון לעובד, 2000-2014, מחירי 2011, אלפי דולרים

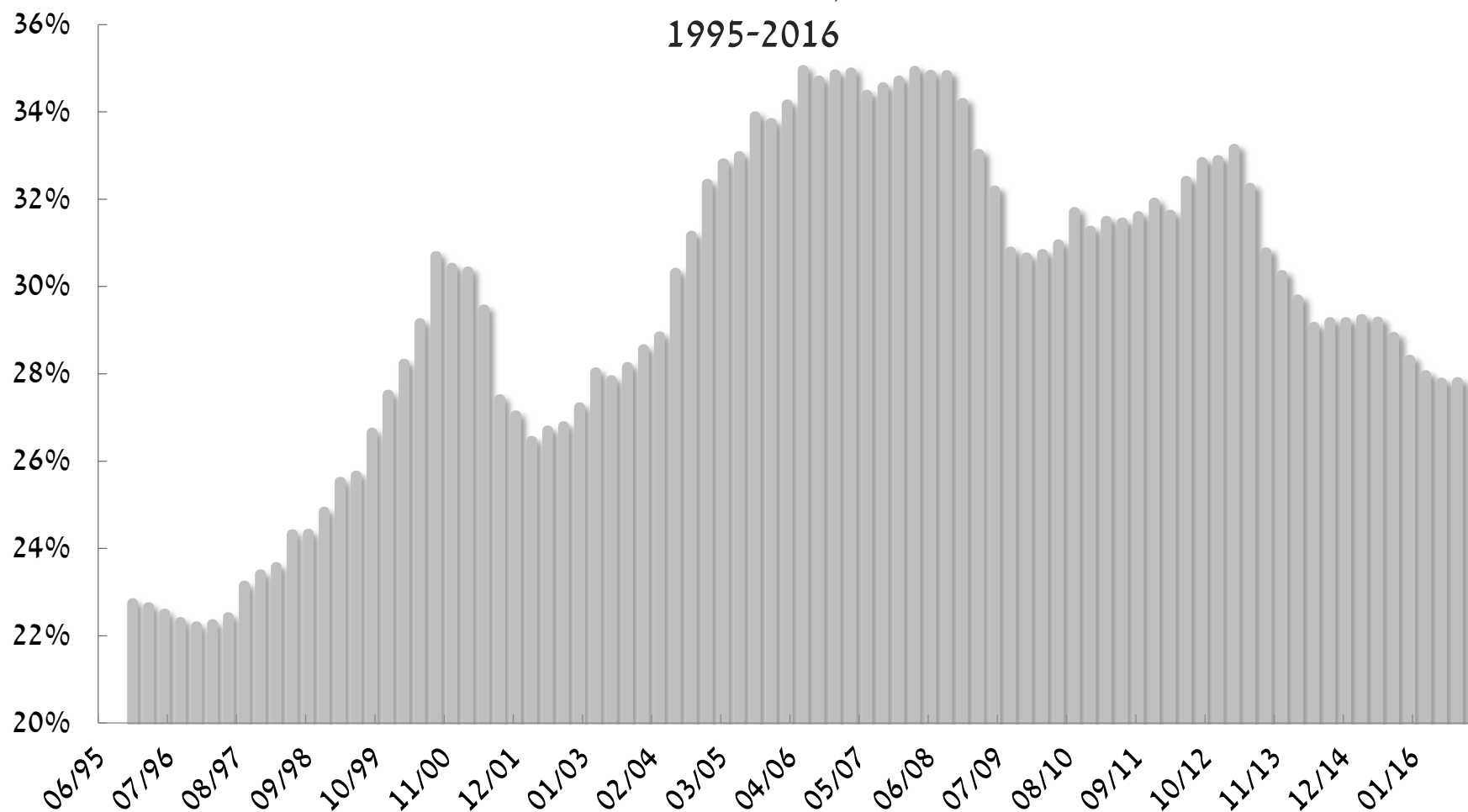
מלאי ההון ביחס לתוצר, 2000-2015

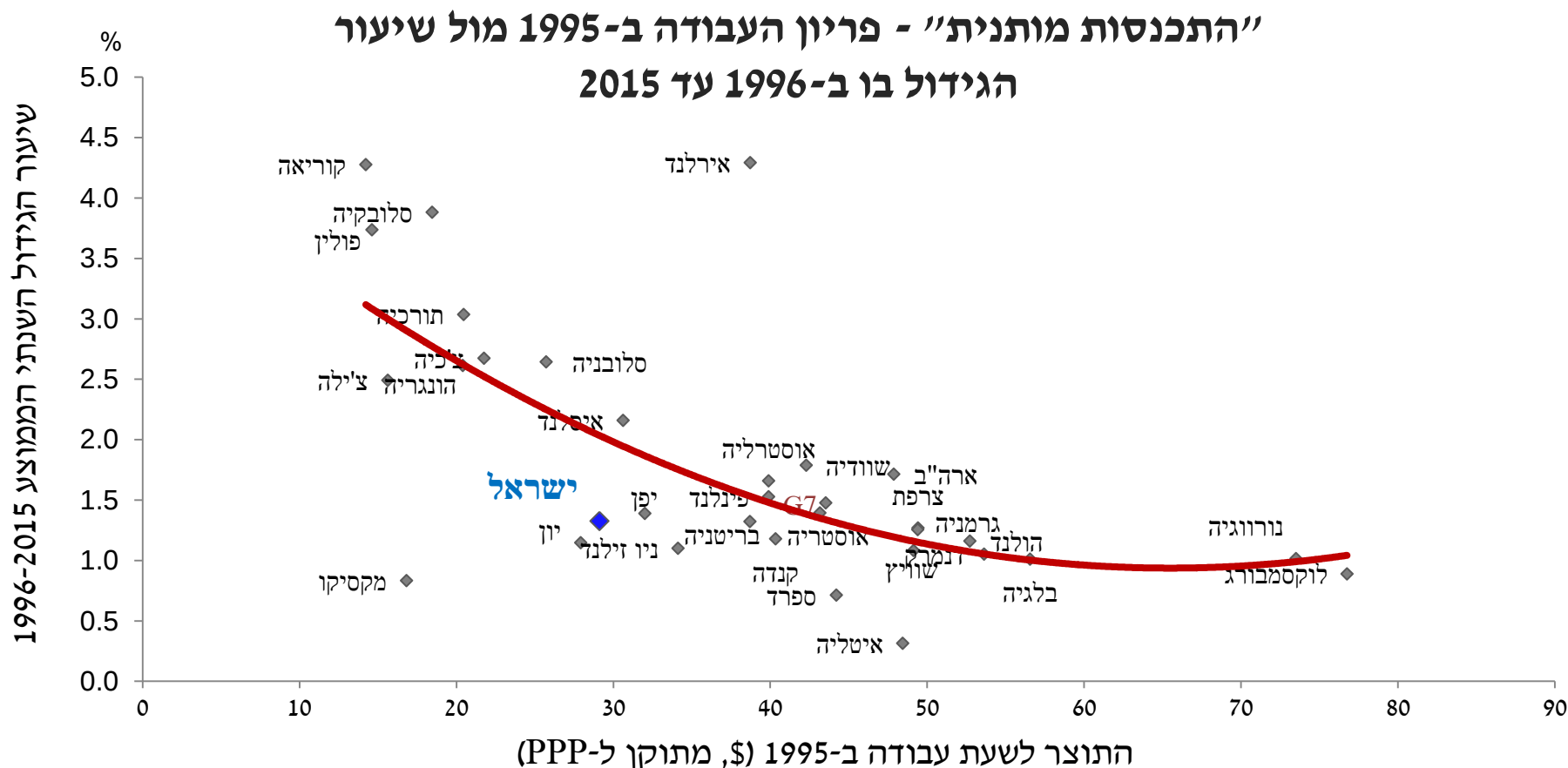
שחיקה מתמשכת במשקל היצוא בתוצר

משקל היצוא בתוצר

1995-2016

פריון העבודה בישראל אינו מתכנס לרמת הפריון במדינות המפותחות

פריון העבודה נמוך במיוחד בענפים המקומיים. לעומת זאת, בענפים המייצאים הפריון בישראל גבוה מהממוצע ב-OECD

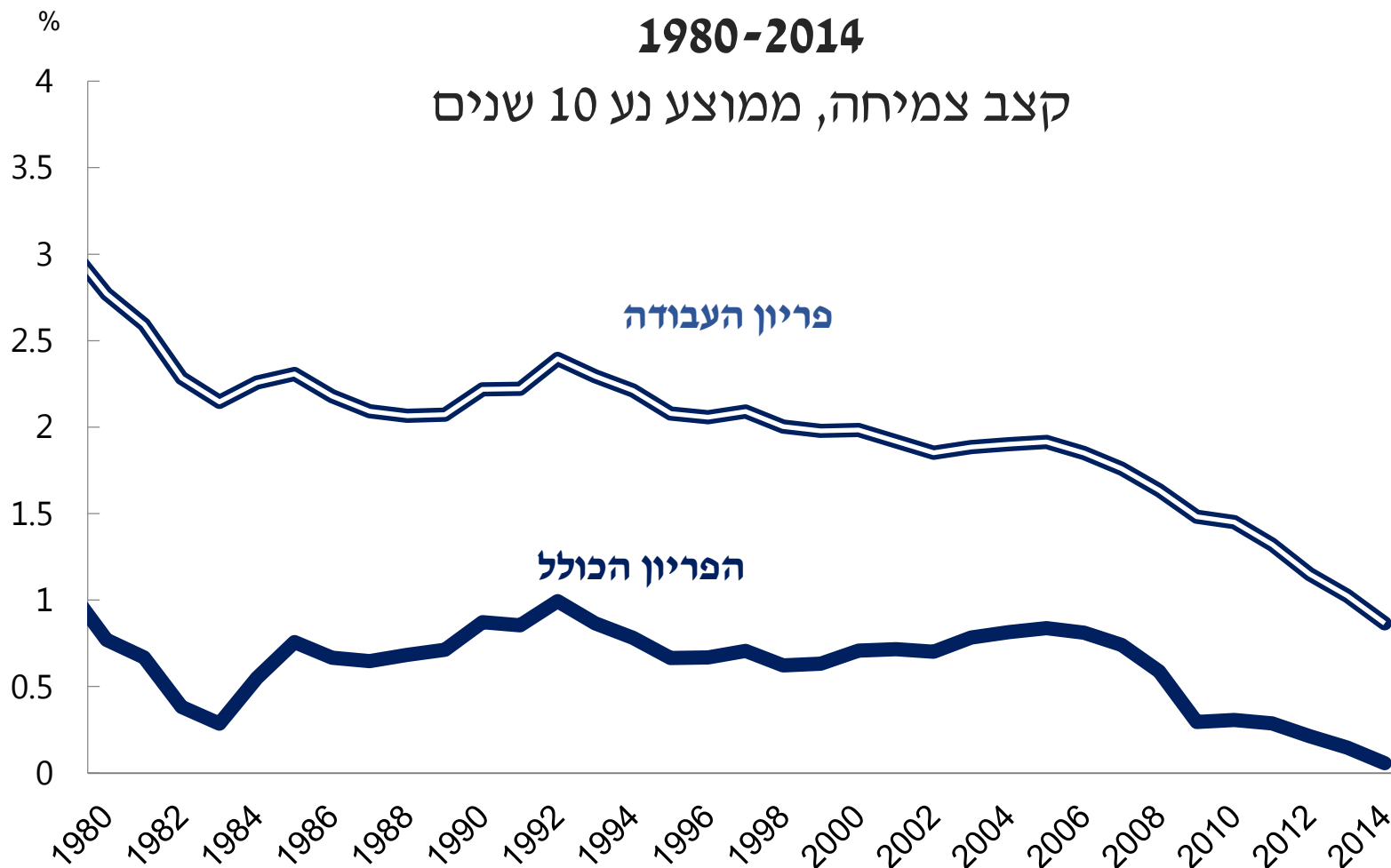
קצב הצמיחה של פריון העבודה והפריון הכולל במדינות המפותחות במגמת האטה

פריון העבודה והפריון הכולל במדינות המפותחות,

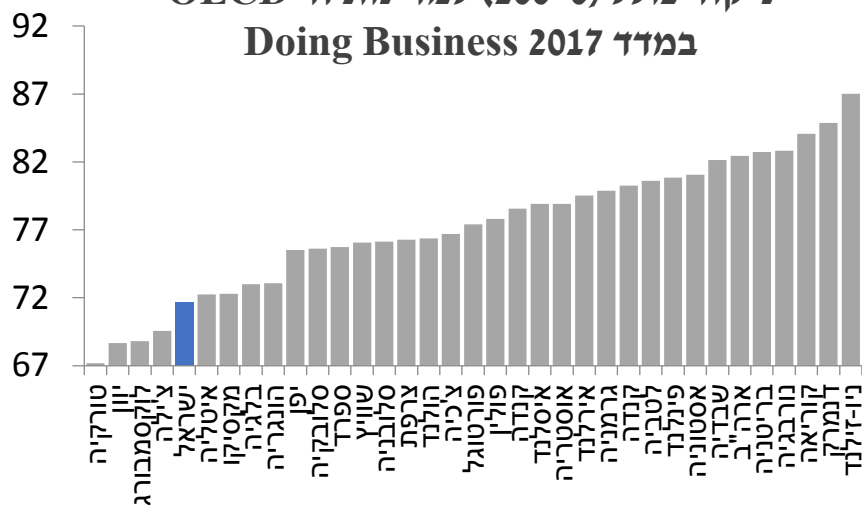
1980-2014

קצב צמיחה, ממוצע נע 10 שנים

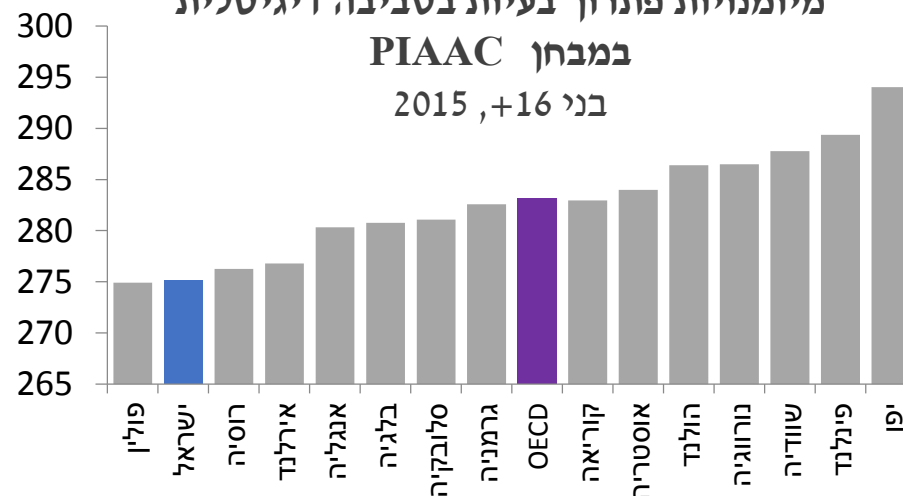

הפערים בפריזון נובעים מגורמים שונים כמו רגולציה, הון אנושי ומלאי ההון

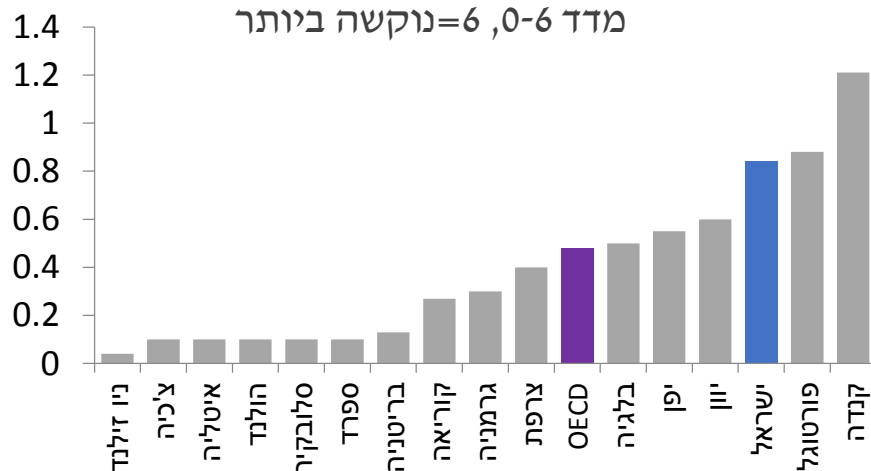
ניקוד כולל (0-100) למדינות ה-OECD
במדד Doing Business 2017

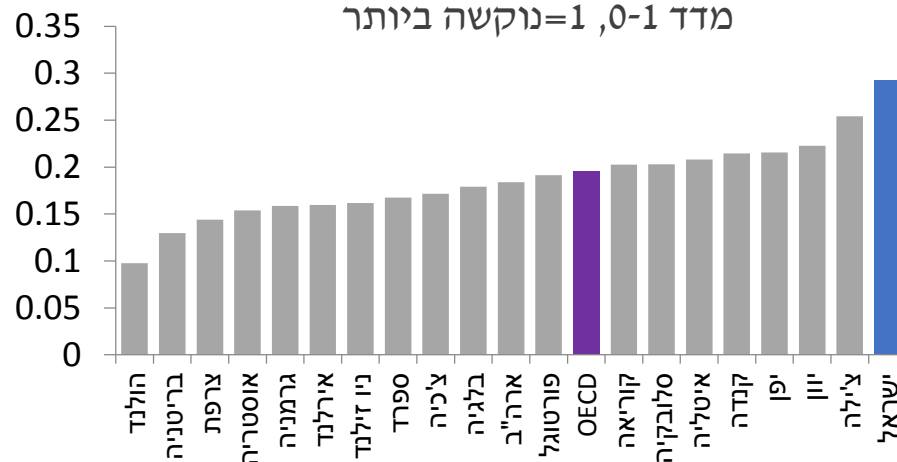
מיומנויות פתרון בעיות בסביבה דיגיטלית
במבחן PIAAC
בני 16+, 2015

יחס להיצע תחרותי מחו"ל, 2013
מדד 0-6, =6 נוקשה ביותר

מגבלות על סחר שירותים, 2015
מדד 0-1, =1 נוקשה ביותר

□ **צמיחה מוטת צריכה פרטית** נוטה להיות חלשה יותר מאשר צמיחה מאוזנת*

□ **פחות יצוא** - הענפים המייצאים חשופים לתחרות בינלאומית ומביאים לידי ביטוי את היתרונות היחסיים של המשק, ולכן רמת הפריון בענפים אלו גבוהה יחסית

□ **פחות השקעות** – גידול איטי במלאי הון מביא לעלייה מתונה יותר של פוטנציאל היצור ופיגור באימוץ טכנולוגיות חדשות

**עלייה איטית בפריון ופגיעה
בפוטנציאל הצמיחה**

התוצאה

האסטרטגיה לטווח הארוך צריכה לכלול:

✓ שיפור ההון האנושי ומיומנויות העובדים

✓ שיפור סביבת הפעילות העסקית והסרת חסמים המעכבים
תחרות מהעולם

✓ השקעה בתשתיות ובהון פיזי

יש לנצל את מצבו הטוב של המשק הישראלי כדי להידרש לטיפול באתגרי
הטווח הארוך שיתרמו לצמיחה מאוזנת יותר, בת קיימא ומכלילה

